

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2020,

o jednorázovém mimořádném rodičovském příspěvku

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje podmínky pro poskytnutí jednorázového mimořádného rodičovského příspěvku určeného ke zmírnění dopadů souvisejících s epidemií koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 (dále jen „mimořádný příspěvek“).

(2) Mimořádný příspěvek je sociální dávka, kterou poskytuje a náklady na ni hradí stát.

§ 2

Okruh oprávněných osob

(1) Oprávněnou osobou je

a) osamělý rodič podle zákona o státní sociální podpoře¹⁾, který alespoň po část rozhodného období osobně celodenně a řádně pečoval o nezaopatřené dítě podle zákona o státní sociální podpoře²⁾ a který má na území České republiky trvalý pobyt³⁾,

¹ § 7 odst. 7 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

² § 11 až 16 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

³ § 10 až 12a zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.

§ 76 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

§ 66 až 68 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

§ 87g a 87h zákona č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

b) rodič, který alespoň po část rozhodného období pobíral rodičovský příspěvek podle zákona o státní sociální podpoře⁴⁾.

(2) Rozhodným obdobím podle odstavce 1 je období od 1. března 2020 do 31. prosince 2020.

(3) Splnění podmínky trvalého pobytu se nevyžaduje u osoby, která je

a) občanem členského státu Evropské unie, pokud je hlášen na území České republiky k pobytu podle zvláštního právního předpisu⁵⁾ po dobu delší než 3 měsíce, nevyplyvá-li mu nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropských společenství⁶⁾,

b) rodinným příslušníkem občana členského státu Evropské unie⁷⁾, pokud je hlášen na území České republiky k pobytu podle zvláštního právního předpisu⁸⁾ po dobu delší než 3 měsíce, nevyplyvá-li mu nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropských společenství⁹⁾,

c) cizincem, který je držitelem povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta Evropského společenství na území jiného členského státu Evropské unie, a jeho rodinný příslušník, pokud jim bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky podle zvláštního právního předpisu¹⁰⁾,

e) cizincem bez trvalého pobytu na území České republiky, kterému tento nárok zaručuje mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu,

f) osobou, které byl udělen azyl nebo doplňková ochrana podle zvláštního právního předpisu¹¹⁾.

§ 3

(1) Podmínka osobní celodenní péče se též považuje za splněnou, jestliže

a) dítě, které nedosáhlo 2 let věku, navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení

⁴ § 30 až 31 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Zákon č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství.

⁷ § 15a zákona č. 326/1999 Sb., ve znění zákona č. 217/2002 Sb.

⁸ Zákon č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství.

¹⁰ § 42c zákona č. 326/1999 Sb., ve znění zákona č. 161/2006 Sb.

¹¹ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů.

pro děti v rozsahu nepřevyšujícím 92 hodin v kalendářním měsíci,

b) dítě pravidelně navštěvuje léčebně rehabilitační zařízení nebo mateřskou školu nebo její třídu zařízenou pro zdravotně postižené děti nebo jesle se zaměřením na vady zraku, sluchu, řeči a na děti tělesně postižené a mentálně retardované v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně,

c) dítě zdravotně postižené pravidelně navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně,

d) dítě navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně a jestliže osamělý rodič je osobou závislou na pomoci jiné osoby ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost) podle zákona o sociálních službách¹²⁾,

e) rodič zajistí péči o dítě jinou zletilou osobou, nejde-li o případy uvedené v písmenu a), v době, kdy je výdělečně činný nebo je žákem nebo studentem soustavně se připravujícím na budoucí povolání¹³⁾, s výjimkou studia za trvání služebního poměru příslušníků ozbrojených sil; docházka do uvedených zařízení se nesleduje u dětí starších 2 let.

§ 4

Podmínky nároku na mimořádný příspěvek

Oprávněná osoba má nárok na mimořádný příspěvek, pokud má bydliště na území České republiky.

§ 5

Výše mimořádného příspěvku

Výše mimořádného příspěvku činí 6 000 Kč.

§ 6

(1) Nárok na mimořádný příspěvek vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem.

(2) Mimořádný příspěvek není započitatelným příjmem pro stanovení nároku na dávky

¹²⁾ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁾ § 12 až 15 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

vyplácené podle zákona upravujícího pomoc v hmotné nouzi a zákona upravujícího státní sociální podporu.

(3) Mimořádný příspěvek nepodléhá výkonu rozhodnutí ani exekuci.

§ 7

Orgán rozhodující o mimořádném příspěvku

(1) O přiznání mimořádného příspěvku rozhoduje a jeho výplatu provádí Úřad práce České republiky prostřednictvím krajských poboček nebo pobočky pro hlavní město Prahu (dále jen „Úřad práce“).

(2) Místní příslušnost krajské pobočky Úřadu práce nebo pobočky Úřadu práce pro hlavní město Prahu se řídí místem

a) kde je oprávněná osoba hlášena k trvalému pobytu podle zvláštních právních předpisů¹⁴),

b) není-li oprávněná osoba hlášena podle písmene a), pak jiným místem, kde je hlášena podle zvláštního právního předpisu¹⁵),

c) není-li oprávněná osoba hlášena podle písmene a) ani b), pak místem, kde je zaměstnána,

d) není-li oprávněná osoba hlášena podle písmene a) ani b), ani není na území České republiky zaměstnána, místem, kde na území České republiky bydlí, pokud tento zákon nestanoví jinak.

§ 8

Žádost o mimořádný příspěvek

(1) Mimořádný příspěvek se přiznává na základě písemné žádosti o mimořádný příspěvek (dále jen „žádost“) oprávněné osoby podané Úřadu práce na tiskopise, jehož vzor uveřejní Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „ministerstvo“) způsobem umožňující dálkový přístup.

(2) V žádosti se kromě náležitostí stanovených správním řádem uvede účet u poskytovatele platebních služeb v české měně, na který má být mimořádný příspěvek vyplacen, anebo údaje

¹⁴ Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Zákon č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

pro výplatu mimořádného příspěvku poštovním poukazem.

(3) Součástí žádosti je čestné prohlášení oprávněné osoby o tom, že splňuje veškeré podmínky stanovené tímto zákonem pro vznik nároku na mimořádný příspěvek.

(4) Žádost o mimořádný příspěvek lze podat nejpozději do 31. března 2021. Není-li tato žádost v této lhůtě podána, nárok na mimořádný příspěvek zaniká.

§ 9

Přiznání a výplata mimořádného příspěvku

(1) Úřad práce je povinen rozhodnout o žádosti bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od doručení žádosti. Vyhoví-li Úřad práce žádosti v plném rozsahu, nevydává o tom rozhodnutí a provede bez zbytečného odkladu výplatu mimořádného příspěvku.

(2) Mimořádný příspěvek se vyplácí v české měně převodem na účet u poskytovatele platebních služeb určený oprávněnou osobou nebo poštovním poukazem, a to podle údajů uvedených v žádosti.

§ 10

(1) Jestliže oprávněná osoba přijala mimořádný příspěvek, ačkoliv musela z okolností předpokládat, že jí byl vyplacen neprávem, nebo jestliže mimořádný příspěvek byl přiznán na základě nepravdivých, neúplných nebo zkreslených údajů, sdělených oprávněnou osobou, je povinna částky neprávem přijaté vrátit.

(2) O povinnosti vrátit mimořádný příspěvek rozhoduje Úřad práce.

§ 11

Informační systém o mimořádném příspěvku

(1) Úřad práce a ministerstvo jsou oprávněni zpracovávat údaje potřebné pro rozhodování o mimořádném příspěvku a jeho výplatě včetně osobních údajů, a to i v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup a zároveň zajišťujícím ochranu osobních údajů podle předpisu Evropské unie¹⁶).

¹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.

(2) Ministerstvo je správcem informačního systému o mimořádném příspěvku, který obsahuje údaje o oprávněných osobách, žadatelích o mimořádný příspěvek, osobách s nimi společně posuzovaných a o mimořádném příspěvku. Údaje z tohoto informačního systému sděluje Úřadu práce v souvislosti s řízením o mimořádném příspěvku, a to v rozsahu nezbytném pro tato řízení.

(3) Ministerstvo zajišťuje pro provádění zákona aplikační program automatizovaného zpracování údajů potřebný pro rozhodování o mimořádném příspěvku, jeho výplatě a jeho kontrole, včetně jeho aktualizací, a poskytuje tento program bezplatně Úřadu práce.

(4) Úřad práce a ministerstvo jsou povinny zajistit uložení všech údajů z informačního systému o mimořádném příspěvku, které byly získány na základě zpracování údajů o mimořádném příspěvku a všech písemností a spisů týkajících se pravomocně ukončených správních řízení o mimořádném příspěvku po dobu 10 kalendářních let následujících po kalendářním roce, v němž došlo k pravomocnému ukončení takového správního řízení nebo k poslednímu uložení údajů do informačního systému.

(5) Veškeré údaje, které jsou vedeny v informačním systému o mimořádném příspěvku, jsou součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí podle zákona o Úřadu práce¹⁷.

§ 12

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti patnáctým dnem následujícím po dni jeho vyhlášení.

¹⁷ § 4a zákona č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodová zpráva

A. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

V souvislosti se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem označovaným jako SARS-CoV-2 vyhlásila vláda podle čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů, pro území České republiky nouzový stav od 14:00 hodin dne 12. března 2020 na dobu 30 dnů, a to z důvodu ohrožení zdraví na území České republiky. Vláda následně usnesením ze dne 9. dubna 2020 prodloužila trvání nouzového stavu do dne 30. dubna 2020. Vláda usnesením ze dne 30. dubna 2020 opětovně prodloužila trvání nouzového stavu do dne 17. května 2020. V rámci vyhlášeného nouzového stavu byla realizována řada omezujících opatření, která měla negativní dopad na ekonomickou situaci obyvatel. Řada mimořádných opatření navíc zůstala v platnosti i po skončení nouzového stavu. Vedle přímých ekonomických dopadů má pandemie koronaviru též významný dopad na duševní zdraví obyvatel (příznaky deprese, úzkosti a další).

Mnohé domácnosti byly postiženy vysokým propadem příjmů. Jednou z nejvíce zasažených skupin jsou rodiče – samoživitelé, tj. osamělí rodiče, kteří pečují o nezaopatřené dítě nebo děti. Dle veřejně dostupných průzkumů velká část samoživitelů přišla v důsledku krize o práci nebo se zadlužila. Situace je o to vážnější, jelikož matky samoživitelky tvoří vedle seniorek druhou nejohroženější skupinu ohroženou chudobou. Podle Českého statistického úřadu bylo v roce 2018 celkem 179 506 rodin, kde žilo dítě jen s jedním rodičem. V roce 2018 uspořádal Klub svobodných matek průzkum, kdy jedna třetina respondentů uvedla, že jejich měsíční příjmy jsou nižší než 10 000 Kč. Podle studií se v případě samoživitelů jedná především o matky, které pečují o děti po většinu času. S nepříznivou finanční situací se v důsledku pandemie potýkali nebo stále potýkají také mnozí rodiče s malými dětmi, kteří představují další ohroženou skupinu.

Za osamělého rodiče se dle § 7 odst. 7 zákona č. 117/1995. Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“) považuje rodič, který je svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s druhem. K druhovi (družce) se jako ke společně posuzované osobě přihlíží, jen žije-li s oprávněnou osobou (§ 7 odst. 1) nebo s osobou uvedenou v § 7 odst. 2 alespoň tři měsíce. Za osamělého rodiče se nepovažuje rodič, který žije v registrovaném partnerství. Za nezaopatřené dítě se dle § 11 zákona o státní sociální podpoře považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku,

jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání (§ 12 až 15), nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavou výdělečnou činnost (posuzování zdravotního stavu pro účely tohoto zákona upravuje zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů). Po skončení povinné školní docházky se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené dítě také dítě, které je vedeno v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Za nezaopatřené dítě nelze však považovat dítě, které je poživitelem invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně.

Pomoc státu rodinám s dětmi nepochybně představuje jeden z důležitých pilířů moderního státu. Rodiny s dětmi nejsou bez pomoci státu, za zákonem stanovených podmínek jsou kryty dávkami státní sociální podpory, kdy mohou pobírat rodičovský příspěvek, přídavek na dítě, porodné nebo příspěvek na bydlení, osamělí rodiče v nepříznivé finanční situaci mohou být zabezpečeni rovněž dávkami pomoci v hmotné nouzi a podobně. Nehledě na výše uvedené je třeba zohlednit, že samoživitelé a rodiny s malými dětmi si prošly náročným obdobím, jehož dopady někteří z nich stále silně pociťují, a proto se navrhuje rozšířit státem poskytovanou sociální pomoc a poskytnout postiženým rodinám jednorázový příspěvek ve výši 6 000 Kč.

2. Vysvětlení principů navrhované právní úpravy

Navrhovaná právní úprava reaguje na aktuální dopady související se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem označovaným jako SARS-CoV-2, kdy jednu z nejvíce zasažených skupin, co se týče nepříznivých dopadů finančních i v oblasti duševního zdraví, jsou rodiče – samoživitelé, tj. osamělí rodiče, kteří pečují o nezaopatřené dítě nebo děti, a rodiny s malými dětmi.

Cílem navrhovaného opatření je prostřednictvím mimořádného příspěvku zmírnit výše popsané negativní dopady, které dolehly na rodiče s malými dětmi. Navrhuje se poskytnout těmto postiženým rodinám jednorázový mimořádný příspěvek ve výši 6 000 Kč.

Smyslem návrhu zákona je současně podpořit rodiče – samoživitele a rodiče s malými dětmi, kteří se náhle a nečekaně ocitli ve svízelné situaci, poskytnout jim podporu a určitou dávku solidarity a jistoty v této nelehké době.

Mimořádný příspěvek je navrhován jako sociální dávka, kterou poskytuje a náklady na ni hradí stát. Požadavkem je poskytnout mimořádný příspěvek rodinám rychle a jednoduše bez nadbytečné administrativní zátěže. K tomu je nezbytná odpovědnost i samotných oprávněných osob. Oprávněné osoby proto budou v rámci žádosti o poskytnutí mimořádného příspěvku vyplňovat též čestné prohlášení, v němž prohlásí, že splňují veškeré zákonem stanovené podmínky pro přiznání nároku na mimořádný příspěvek, aniž by musely cokoli dalšího dokládat. V návrhu zákona bylo upuštěno od faktického prokazování jednotlivých podmínek s ohledem na snahu vyvážit administrativní náročnost a efektivitu přijímaného opatření.

Pomoc má být snadno dostupná a rychlá, čehož má být dosaženo tím, že působnost k vyřízení žádostí a vyplacení mimořádného příspěvku bude svěřena Úřadu práce České republiky prostřednictvím krajských poboček nebo pobočky pro hlavní město Prahu. Úřad práce jakožto orgán státní sociální podpory a orgán pomoci v hmotné nouzi poskytuje ostatní nepojistné sociální dávky, tudíž má v této oblasti zkušenost a současně má k dispozici potřebné údaje nebo důkazy.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Předkládaný návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, zejména s čl. 32 odst. 1, 5 a 6 Listiny základních práv a svobod (usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb.), podle kterého jsou rodičovství a rodina pod ochranou zákona. Rodičům, kteří pečují o děti, je zaručeno právo na pomoc státu, přičemž podrobnosti stanoví zákon.

Návrh zákona respektuje obecné zásady ústavního pořádku České republiky a není v rozporu s nálezy Ústavního soudu České republiky.

Navrhovaná právní úprava splňuje požadavky testu proporcionality, neboť přijatá opatření jsou vhodná k dosažení právní úpravou sledovaného účelu a mohou vést k zákonem sledovanému cíli.

Navrhovaný zákon je souladný s ústavním principem *rovnosti* (jak neakcesorické, tak akcesorické), neboť mimořádný příspěvek je poskytován vymezenému okruhu osob při splnění nediskriminačních podmínek. Je nutno vzít v potaz i to, že Česká republika realizovala nebo realizuje programy na pomoc jednotlivým kategoriím osob, které jsou stíženy negativními ekonomickými dopady v souvislosti se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem označovaným jako SARS-CoV-2, a to jak podnikatelským subjektům, tak i domácnostem.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních dvorů orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Návrh zákona je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních dvorů orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Návrh zákona je v souladu s mezinárodními úmluvami, jimiž je Česká republika vázána.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Dopad na státní rozpočet

Podle údajů Českého statistického úřadu bylo v roce 2018 celkem 179 506 domácností osamělých rodičů. Dle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí v roce 2019 pobíralo rodičovský příspěvek přibližně 284 900 rodičů. Vycházejíce z předpokladu, že počet osamělých rodičů a rodičů pobírajících rodičovský příspěvek je v roce 2020 srovnatelný s uvedenými statistikami za rok 2018 a 2019, se dopady na státní rozpočet tak očekávají v maximální výši 3 miliardy korun českých.

Dopad na ostatní veřejné rozpočty

Na ostatní veřejné rozpočty nemá návrh zákona žádný vliv.

7. Předpokládaný dopad na územní samosprávné celky

Navrhovaná právní úprava nemá negativní dopad na činnost územních samosprávných celků.

8. Předpokládané sociální dopady

Navrhovaná právní úprava má pozitivní dopady na rodiče s dětmi, kteří splňují podmínky nároku na mimořádný příspěvek.

9. Předpokládané dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava nebude mít dopad na životní prostředí, neboť se této oblasti nedotkne.

10. Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů

Navrhovaná právní úprava nemá negativní dopad na rovnost žen a mužů a nemá negativní dopady ve vztahu k zákazu diskriminace ani ve vztahu k rovnosti mužů a žen, neboť dávku bude moci čerpat oprávněný rodič bez ohledu na pohlaví. Navrhovaná právní úprava není v rozporu a nestanovuje odchylky ve vztahu k zákazu diskriminace. Rovněž není v rozporu se zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

11. Dopady ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Při podání žádosti o mimořádný příspěvek budou zpracovávány osobní údaje oprávněné osoby, žadatele o mimořádný příspěvek, nezaopatřeného dítěte a případně dalších společně posuzovaných osob. Tyto osobní údaje budou součástí informačního systému o mimořádném příspěvku Ministerstva práce a sociálních věcí. S těmito údaji budou pracovat zaměstnanci resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a úředníci Úřadů práce, a to pouze v rozsahu stanoveném zákonem, a to především za účelem plnění zákonných povinností či zákonem svěřených úkolů a v rozsahu, způsobem a po dobu stanovenými právními předpisy. Nutno doplnit, že již nyní jsou osobní údaje žadatelů o ostatní nepojistné sociální dávky vedeny v systému Ministerstva práce a sociálních věcí.

Ministerstvo práce a sociálních věcí je správcem osobních údajů dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a při zpracování údajů postupuje v souladu s tímto nařízením.

12. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná úprava nemá dopad do oblasti korupčních rizik a ani nevytváří jejich možnosti.

13. Dopady na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná úprava nebude mít dopady na bezpečnost nebo obranu státu, neboť se navrhovaná opatření této oblasti nijak nedotknou.

14. Odůvodnění návrhu, aby Poslanecká sněmovna vyslovila s návrhem zákona souhlas již v prvním čtení

Navrhovanou právní úpravu je žádoucí přijmout s největším možným urychlením tak, aby se k osamělým rodičům a rodinám s malými dětmi, z nichž mnozí se aktuálně potýkají s tíživou finanční situací, dostala státní pomoc ve formě jednorázového mimořádného příspěvku co nejrychleji. Proto se dle § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, navrhuje Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky vyslovit souhlas s navrhovanou úpravou již v prvním čtení.

B. Zvláštní část

K § 1

Úvodní ustanovení vymezuje předmět zákona, tj. jednorázový mimořádný rodičovský příspěvek jako sociální dávku, jehož účelem je přispět ke zmírnění negativních dopadů souvisejících s epidemií koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 vůči postiženým rodinám s dětmi, které jsou vymezeny v § 2 návrhu zákona.

K § 2

Návrh zákona vymezuje okruh oprávněných osob, které mají nárok na mimořádný příspěvek za splnění dalších podmínek stanovených tímto zákonem. Jedná se o dvě kategorie rodičů, a to o osamělé rodiče, kteří alespoň po část rozhodného období osobně celodenně a řádně pečovali o nezaopatřené dítě, a dále o rodiče, kteří alespoň po část rozhodného období pobírali rodičovský příspěvek dle § 30 a následující zákona o státní sociální podpoře.

Za osamělého rodiče se dle § 7 odst. 7 zákona o státní sociální podpoře považuje rodič, který je svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s druhem. K druhovi (družce) se jako ke společně posuzované osobě přihlíží, jen žije-li s oprávněnou osobou (§ 7 odst. 1) nebo s osobou uvedenou v § 7 odst. 2 alespoň tři měsíce. Za osamělého rodiče se nepovažuje rodič, který žije v registrovaném partnerství.

Za nezaopatřené dítě se dle § 11 zákona o státní sociální podpoře považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání (§ 12 až 15), nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost (posuzování zdravotního stavu pro účely tohoto zákona upravuje zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů). Po skončení povinné školní docházky se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené dítě také dítě, které je vedeno v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Za nezaopatřené dítě nelze však považovat dítě, které je poživatelem invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně.

Odstavec 2 definuje rozhodné období jako časový úsek od 1. března 2020 do 31. prosince 2020.

Odstavec 3 vyjmenovává jednotlivé výjimky z podmínky pro nárok na mimořádný příspěvek, podle které se vyžaduje, aby osamělý rodič měl trvalý pobyt na území České republiky.

K § 3

Návrh zákona upravuje, kdy se podmínka osobní celodenní péče o nezaopatřené dítě považuje za splněnou, a to shodně jako to činí zákon o státní sociální podpoře.

K § 4

Návrh zákona upravuje další podmínky, které musí být splněny pro vznik nároku na mimořádný příspěvek. Vyžaduje se toliko, aby oprávněná osoba měla bydliště na území České republiky.

K § 5

Ustanovení § 5 určuje výši mimořádného příspěvku, a to tak, že činí 6 000 Kč pro jednu oprávněnou osobu, bez ohledu na počet nezaopatřených dětí, o něž pečuje.

K § 6

Návrh zákona určuje, že nárok na mimořádný příspěvek vzniká již dnem splnění veškerých podmínek stanovených tímto zákonem, nikoli až dnem rozhodnutí příslušného orgánu. V právní úpravě se ovšem promítá zásada *vigilantibus iura scripta sunt*, kdy současně platí, že dle § 8 odst. 4 je oprávněná osoba povinna podat žádost o mimořádný příspěvek nejpozději do dne 31. března 2021, jinak její nárok na mimořádný příspěvek zaniká.

S ohledem na hlavní účel mimořádného příspěvku, kterým je poskytnutí finanční pomoci postiženým rodinám s dětmi, se v odstavci 2 explicitně stanoví, že mimořádný příspěvek není započitatelným příjmem pro stanovení nároku na dávky vyplácené podle zákona upravujícího pomoc v hmotné nouzi a zákona upravujícího státní sociální podporu. Tím je zaručeno, že poskytnutí mimořádného příspěvku nebude vylučovat vznik nároku na tyto sociální dávky.

V odstavci 3 se s ohledem na hlavní účel mimořádného příspěvku, kterým je poskytnutí finanční pomoci postiženým rodinám s dětmi, normuje, že mimořádný příspěvek nepodléhá výkonu rozhodnutí ani exekuci.

K § 7

O přiznání mimořádného příspěvku dle návrhu zákona rozhoduje a jeho výplatu provádí Úřad práce České republiky prostřednictvím krajských poboček nebo pobočky pro hlavní město Prahu.

Místní příslušnost krajské pobočky Úřadu práce se primárně řídí místem, kde je oprávněná osoba hlášena k trvalému pobytu podle zákona o evidenci obyvatel nebo v případě cizinců podle hlášeného místa pobytu na území České republiky. Není-li takové místo, řídí se místní příslušnost krajské pobočky Úřadu práce místem zaměstnání oprávněné osoby, popřípadě místem, kde oprávněná osoba na území České republiky bydlí, pokud tento zákon nestanoví jinak.

K § 8

Mimořádný příspěvek se přiznává na základě písemné žádosti o mimořádný příspěvek oprávněné osoby podané na tiskopise předepsaném Ministerstvem práce a sociálních věcí. Žádost se předkládá u místně příslušné krajské pobočky Úřadu práce. Součástí žádosti je čestné prohlášení oprávněné osoby o tom, že splňuje veškeré zákonem stanovené podmínky pro přiznání nároku na mimořádný příspěvek, aniž by musela cokoli dalšího dokládat. V návrhu zákona je tak upuštěno od faktického prokazování jednotlivých podmínek s ohledem na snahu vyvážit administrativní náročnost a efektivitu přijímaného opatření. S ohledem na to ovšem bude součástí této žádosti rovněž poučení o tom, že uvedením nepravdivých údajů o skutečnostech rozhodných pro vznik nároku na mimořádný příspěvek se oprávněná osoba dopouští trestného činu podvodu podle § 209 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

V žádosti se uvedou obecné náležitosti uvedené v § 37 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), dále musí být z žádosti patrné, co žadatel žádá nebo čeho se domáhá. V žádosti se také uvede účet u poskytovatele platebních služeb v české měně, na který má být mimořádný příspěvek vyplacen, anebo údaje pro výplatu mimořádného příspěvku poštovním poukazem.

Řízení o žádosti je správním řízením, při němž se postupuje subsidiárně dle § 44 a následující správního řádu.

Žádost o mimořádný příspěvek musí být podána nejpozději do dne 31. března 2021, jinak nárok na mimořádný příspěvek zaniká.

K § 9

Řízení o žádosti je správním řízením, při němž se postupuje subsidiárně dle § 44 a následující správního řádu. Úřad práce je povinen rozhodnout o žádosti bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od doručení žádosti. Nemá-li žádost předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, Úřad práce pomůže s jejich odstraněním nebo vyzve žadatele k jejich odstranění postupem dle § 45 odst. 2 správního řádu. Vyhoví-li Úřad práce žádosti v plném rozsahu, nevydává o tom rozhodnutí a provede bez zbytečného odkladu výplatu mimořádného příspěvku. V případě, že Úřad práce dospěje k závěru, že nárok na mimořádný příspěvek žadateli nevznikl, žádost rozhodnutím zamítne.

Mimořádný příspěvek se vyplácí v české měně převodem na účet u poskytovatele platebních služeb určený oprávněnou osobou nebo poštovním poukazem, a to podle určení oprávněné osoby. Oprávněná osoba je povinna v žádosti uvést, kterým z uvedených způsobů jí má být mimořádný příspěvek vyplacen.

K § 10

Příjemce, který přijal mimořádný příspěvek, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že mu byl vyplacen neprávem, nebo jemuž byl mimořádný příspěvek přiznán na základě nepravdivých, neúplných nebo zkreslených údajů, je povinen částku neprávem přijatou vrátit. O povinnosti vrátit mimořádný příspěvek rozhoduje Úřad práce.

K § 11

Mimořádný příspěvek, stejně tak jako je tomu pro ostatní sociální dávky, bude spravován v informačním systému, který bude obsahovat veškeré údaje o mimořádném příspěvku, o oprávněných osobách, žadatelích, nezaopatřených dětech a případně dalších společně posuzovaných osobách. Veškeré údaje, které budou vedeny v informačním systému o mimořádném příspěvku, budou součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí, který je upraven v zákoně o Úřadu práce České republiky. Navrhuje se, aby data byla uchovávána po dobu 10 let. Aplikační program na zpracovávání údajů zajišťuje Ministerstvo práce a sociálních věcí.

K § 12

Je navrhováno stanovit účinnost zákona patnáctým dnem následujícím po dni jeho vyhlášení, a to z důvodu naléhavého obecného zájmu na tom, aby rodičům vymezeným v § 2 mohla být co nejrychleji již v průběhu roku 2020 poskytnuta finanční pomoc ve formě vyplacení mimořádného příspěvku. Návrh zákona je tak nutné schválit s příslušnou legisvakancí.

V Praze dne 10. září 2020

Předkladatelé:

Mgr. Vít Rakušan v. r.

Mgr. Jan Farský v. r.

Mgr. Petr Gazdík v. r.

Ing. Věra Kovářová v. r.

Ing. Jana Krutáková v. r.

Ing. Petr Pávek v. r.